

Nefndarsvið skrifstofu Alþingis
Atvinnuveganefnd
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Alþingi
Erindi nr. P 140/2043
komudagur 7.5.2012

Reykjavík, 7. maí 2012

Efni: Umsögn Orkusölnunnar ehf. um 727. mál, þingskjal 1165 tillaga til þingsályktunar: Áætlun um vernd og orkunýtingu landssvæða

Orkusalan hefur ávallt vonað að með lokum hinnar viðamiklu vinnu sem liggur að baki annars áfanga rammaáætlunar verði hægt að nálgast sátt um orkuöflun og nýtingu í landinu. Þær niðurstöður sem sjá má í tillögu til þingsályktunar, 727. mál, sem nú er til umsagnar koma þó forsvarsmönnum Orkusölnunnar verulega á óvart, en eini virkjanakosturinn sem Orkusalan ehf. er með í undirbúningi, Hólmsárvirkjun neðri við Atley (nr. 21), er þar settur í biðflokk.

Orkusalan – Hólmsárvirkjun

Markmið Orkusölnunnar er að vera leiðandi fyrirtæki í framleiðslu og sölu raforku og þjónustu við almenna raforkukaupendur. Í dag hefur Orkusalan rúmlega 30% markaðshlutdeild í smásölu á raforku í landinu og er þar í samkeppni við aðra smásöluaðila, svo sem Orkuveitu Reykjavíkur og HS Orku.

Með byggingu Hólmsárvirkjunar hyggst Orkusalan ehf. mæta vaxandi orkuþörf í landinu til almennra nota. Samkvæmt raforkuspá 2010-2050 (Orkuspárnefnd, 2010) má búast við að almenn notkun (notkun án stóriðju) frá dreifikerfinu nái allt að 2,4% ársaukningu árið 2020, en síðan dragi úr henni og að ársaukning verði um 1,4% á árinu 2031 og út spátímabilið. Til að mæta þessari auknu raforkuþörf í smásölu þarf afl kerfisins að aukast um 10-15 MW á ári og orkugeta kerfisins að aukast um 60-90 GWst/ári. Bygging Hólmsárvirkjunar er einn liður í því að mæta þessari auknu raforkuþörf fyrir almennan markað. Hólmsárvirkjun er áætluð 65 MW að stærð og verður með um 480 GWh orkuframleiðslu á ári. Það er því ljóst að ef virkja á fyrir almenna markaðinn, en ekki stóriðju, þá er Hólmsárvirkjun af mjög heppilegri stærð. Þess vegna hefur RARIK og síðar Orkusalan lagt áherslu á hana í sínum áætlunum.

Hólmsárvirkjun við Atley í biðflokk

Þingsályktunartillagan gerir ráð fyrir því að Hólmsárvirkjun með miðlunarlóni við Atley fari í biðflokk með þeim rökstuðningi að: „Mat faghópa var ekki byggt á nýjustu gögnum. Óvissa er með áhrif á skóglendi og hvar línulögn mun liggja. Vantar frekari upplýsingar.“

Allt frá árinu 2002 hafa Landsvirkjun (LV) og RARIK (eigandi Orkusölnunnar) staðið sameiginlega að rannsóknum vegna hugsanlegrar virkjunar í Hólmsá. Í niðurstöðum fyrsta áfanga rammaáætlunar frá október 2003 var fjallað um hugsanlega Hólmsárvirkjun við Einhyrning, án miðlunar, og var þessi kostur þá metinn í umhverfisflokk a. Í umhverfisflokk a fóru þeir kostir sem **minnst umhverfisáhrif**

höfðu. Gæði gagna, sem verkefnisstjórnin hafði til að meta kostinn, fengu umsögnina B: góð gögn sem nægja fyrir mat rammaáætlunar.

Á grundvelli þessarar jákvæðu niðurstöðu beittu fyrirtækin sér fyrir frekari rannsóknum og útfærslum á virkjun Hólmsár og var sótt um rannsóknarleyfi á vatnasviði Hólmsár í nóvember 2008. Í apríl 2009 var farið að athuga þann möguleika að virkja Hólmsá með miðlunarlóni við Atley. Ólíkt fyrri kostum sem skoðaðir voru í Hólmsá, hafði Atleyjar-útfærslan á virkjun Hólmsár þann kost að ekki væri verið að veita vatni milli vatnasviða, áhrif á Tungufljót yrðu lítil sem engin og ekki væri hróflað við Hólmsárfossi. Lindár-hluti Hólmsárinnar fær því að njóta sín frá upptökum að aurum, þar sem hún sameinast jökulkvívslum. Þannig hefur verið unnin ný útfærsla virkjunar í Hólmsá sem hefur verulega minni umhverfisáhrif en sú útfærsla sem fyrst var metin í rammaáætlun, sem þó fékk ágæta umsögn þar og var valin í hóp þeirra kosta sem minnst umhverfisáhrif höfðu. Sést þetta vel í mati faghópa I og II á öllum þremur kostunum í Hólmsá. Lýsing á Hólmsárvirkjun með miðlunarlóni við Atley var send inn til rammaáætlunar II til umfjöllunar í júlí 2009.

Ákvörðun um að setja Hólmsárvirkjun í biðflokk virðist byggð á því að óvissa hafi verið um tvennt; annars vegar áhrif virkjunar á skóglendi og hins vegar hvar línulögn muni liggja. Segir í þingsályktunartillögunni að mat faghópa hafi ekki byggt á nýjustu gögnum og að frekari upplýsingar vanti.

Skóglendi – meint óvissa um áhrif:

Ekki er ljóst hvernig má draga þá ályktun að óvissa sé með áhrif á skóglendi. Í þeim gögnum sem send voru inn í júlí 2009 vegna rammaáætlunar II er m.a. fullbúið vistgerðarkort, þar sem glögg má sjá þær landgerðir sem lónið mun fara yfir. Þar kemur fram að í 5% lónstæðisins er birkikjarr. Þetta vistgerðarkort er hluti af verkefninu „Vistgerðir á fjórum hálandissvæðum“ sem unnið var árið 2002 af Náttúrufræðistofnun Íslands í tengslum við fyrsta áfanga rammaáætlunar. Birkikjarr þekur 17 km² á rannsóknarsvæði Hólmsárvirkjunar, af því munu um 0,42 km² fara undir vatn við myndun Atleyjarlóns. Þessi röksemd hlýtur því að byggjast á misskilningi eða mistökum í vinnslu málsins.

Vissulega hafa verið framkvæmdar frekari rannsóknir frá árinu 2009 og ný gögn byggð á þeim komið fram eins og væntanlega á við um alla virkjunarkosti sem verið er að rannsaka. Það sem komið hefur út úr frekari vinnu við þennan virkjunarkost frá árinu 2009 gerir hins vegar ekkert annað en að staðfesta þær upplýsingar sem niðurstaða faghópa byggir á. Það er því beinlínis rangt að óvissa sé um áhrif virkjunarinnar á skóglendi og að það vanti frekari upplýsingar. Í tengslum við matsáætlun á virkjun Hólmsár við Atley kom út skýrsla í júní 2011 með náttúrufarslýsingu um gróður og vistgerðir, þar er áætlað flatarmál lónsins 9,3 km og af því eru um 5% af lóninu kjarri vaxið. Nýjustu gögn geta því vart breytt niðurstöðu faghópa að þessu leyti, enda eru þau samhljóma fyrri gögnum.

Í desember 2011 kom einnig út skýrsla rannsóknarstöðvar skógræktar á Mógilsá um áhrif Hólmsárvirkjunar við Atley á skóglendi. Skerðing á flatarmáli náttúrulegs birkilendis í Skaftártungu er áætluð 2,4%, og fyrir Skaftárhrepp í heild 1,4%. Þær mótvægisáðgerðir sem lagðar eru til í skýrslunni eru annars vegar með beitarfriðun, en töluverð beit er í skóglendinu og áhrif beitarinnar augljós á náttúrulega endurnýjun í skóginum, og hins vegar með virkri skógrækt á stöðum þar sem skilyrði til skógræktar eru góð. Með hraðvaxta trjátegundum á hentugu skógræktarlandi þarf ekki nema brot þess lands sem fer undir vatn til þess að eyða áhrifum losunar gróðurhúsalofttegunda frá birkiskóglendinu sem sökk yrði við virkjanaf framkvæmdirnar

Línulögn – meint óvissa um hvar hún muni liggja

Ekki er heldur ljóst hvernig má draga þá ályktun að óvissa sé um hvar væntanleg flutningslína mun liggja. Þann 5. nóvember 2009 var haldin kynning með faghópi I og eins og fram kemur á glærukynningu frá þeim fundi (og aðgengileg er á heimasíðu rammaáætlunar), er miðað við að tenging virkjunar við flutningskerfið verði við Sigöldulínu, í um 30 km. fjarlægð frá virkjuninni. Þessi staðsetning var ítrekuð í umsögnum LV og RARIK sem sendar voru formanni verkefnastjórnar 3. maí 2010. Í svörum faghópa við umsögnum vorið 2010 kemur einnig vel fram að línuleið vegna Hólmsárvirkjunar við Atley var þekkt af faghópum og að faghópur II endurmat Hólmsárvirkjun með tilliti til þessara upplýsinga. Þessi röksemd hlýtur því einnig að byggjast á misskilningi eða mistökum í vinnslu málsins.

Þess má einnig geta að Landsnet hefur kynnt umrædda línulögn fyrir öllum viðkomandi landeigendum og línan er sýnd á nýju aðalskipulagi Skaftárhrepps 2010-2022, sem samþykkt hefur verið í sveitarstjórn og staðfest af umhverfisráðherra í nóvember 2011. Línulögnin er jafnframt í samræmi við tillögu að matsáætlun vegna línunnar sem Skipulagsstofnun samþykkti 18. janúar 2012.

Upplýsingar – meint vöntun á frekari upplýsingum

Allar helstu upplýsingar um Hólmsárvirkjun með miðlunarlóni við Atley lágu fyrir í þeim gögnum sem send voru rammaáætlun II, t.d. er varða einkennisstærðir um vatnasvið, yfirfallshæð í virkjun, flatarmál lóns og mestu hæð stíflu. Auðsótt hefur jafnframt verið að fá allar þær frekari upplýsingar og kynningar sem verkefnastjórn hefur óskað eftir.

Í niðurstöðu rammaáætlunar II er lagt mat á gæði gagna. Þær niðurstöður styðja það sem hér hefur verið sagt um þau gögn sem afhent hafa verið vegna Hólmsárvirkjunar. Gæði gagna eru metin þannig að þeim er skipt í fjóra flokka A-D. A stendur fyrir: Mjög góð gögn sem að mestu nægja fyrir mat á umhverfisáhrifum, B: Góð gögn sem nægja fyrir mat rammaáætlunar, C: Sæmileg gögn sem tæpast nægja fyrir mat rammaáætlunar og D: Ónóg gögn fyrir mat. Síðan eru gögn vegna mismunandi fimm þátta metin á þessum grunni. Gæði gagna vegna Hólmsárvirkjunar við Atley fá einu sinni einkunnina A, þrisvar einkunnina B og einungis einn þáttur fær einkunnina C, en þau varða mat á áhrifum framkvæmda á virði ferðamennsku, útivistar, beitar og hlunninda. Gögn vegna Hólmsárvirkjunar fá því í einkunn 1 A, 3 B og 1 C. Til samanburðar má geta þess að virkjanakostur við Hvalá (nr. 4) fær 2 B og 3 C um gæði gagna og eru þau gæði talin nægjanleg til að meta þá framkvæmd í nýtingarflokk.

Af þessu má vera ljóst að faghópar í vinnu rammaáætlunar höfðu fullnægjandi upplýsingar til að byggja sínar niðurstöður á.

Staða verkefnisins

Frumhönnun Hólmsárvirkjunar með miðlunarlóni við Atley lauk í desember 2010. Mat á umhverfisáhrifum er hafið og liggur matsáætlun fyrir, auk þess sem að heimild frá öllum landeigendum (Íslenska ríkinu þar með talið) liggur fyrir um nýtingu á vatns- og landréttindum í og við Hólmsá til raforkuframleiðslu. Þá liggur fyrir rannsóknarleyfi á vatnasviði Hólmsár frá Orkustofnun, dagsett 21. ágúst 2009. Hólmsárvirkjun með miðlunarlóni við Atley er sýnd á nýju aðalskipulagi Skaftárhrepps 2010-2022 sem samþykkt hefur verið í sveitarstjórn og staðfest af umhverfisráðherra í

nóvember 2011. Áætlað var að vinna við verkhönnun og frummatsskýrslu færi af stað síðla árs 2011, en því var frestað þar til ljóst yrði um niðurstöðu þess máls sem hér er veitt umsögn um. Það er ljóst að tillagan til þingsályktunar, eins og hún er sett fram, mun veikja og hafa skaðleg áhrif á samkeppnisstöðu Orkusölnunnar verði hún samþykkt óbreytt. Hún setur jafnframt áform fyrirtækisins um orkuöflun fyrir almennan markað í uppnám, enda er Hólmsárvirkjun eini virkjanakosturinn sem Orkusalan er með í vinnslu. Það leiðir til þess að Orkusalan þurfi í framtíðinni að byggja sína orkuöflun á framleiðslu helstu keppinautanna á markaðnum komi ekki eitthvað nýtt til.

Niðurstaða

Ástæður þess að Hólmsárvirkjun er sett í biðflokk samkvæmt þeim rökstuðningi sem fram kemur í þingsályktunartillögunni eru þær að óvissa sé um áhrif virkjunar á skóglendi og hvar lína frá virkjuninni muni liggja. Það vanti nýjustu gögn og frekari upplýsingar. Hér að framan hefur verið sýnt fram á að þetta á ekki við rök að styðjast. Engin óvissa er um áhrif á skóglendi og allar upplýsingar liggja fyrir um línulögnina. Þá liggur fyrir að samkvæmt niðurstöðu rammáætlunar II eru upplýsingar og gögn um Hólmsárvirkjun fullnægjandi. Allt þetta hefur verið rakið og rökstutt hér að framan.

Orkusalan telur með vísan til þessa að röðun á virkjanakosti Hólmsár með miðlunarlóni við Atley í biðflokk sé byggð á misskilningi eða mistökum við vinnslu matsins sem liggur til grundvallar þeirri röðun og væntir þess að það mat verði endurskoðað í umfjöllun atvinnuveganefndar. Það er mat Orkusölnunnar að ekkert hafi komið fram í vinnu rammaáætlunar sem gefi tilefni til annars en að þessi virkjunarkostur, sem hentar sérstaklega vel til að virkja fyrir almennan markað með mjög takmörkuðum umhverfisáhrifum, verði settur í nýtingarflokk.

Virðingarfyllt,
f.h. Orkusölnunnar ehf.

Magnús Kristjánsson,
Framkvæmdastjóri Orkusölnunnar ehf.